

'Er bestaat geen draaiboek voor. Je leeft mee en deelt de verbijstering.'

Burgemeester Jan Hoekema over een dodelijk verkeersongeval met Wassenaarse jongeren

Op zaterdag 3 oktober 2009 kwamen in Wassenaar twee jongeren om het leven bij een ernstig verkeersongeluk. Zij zaten met vijf andere vrienden in de auto toen de chauffeur op de Landscheidingsweg richting Scheveningen de macht over het stuur verloor. De auto schampte een lantaarnpaal en vloog over de kop. Burgemeester Hoekema blikt terug op een intensieve week waarin de gemeenschap van Wassenaar de schok collectief verwerkte.

'Ik had die avond in Utrecht een concert bezocht', vertelt Hoekema. 'Toen ik naar buiten kwam zag ik in de display dat de politie mij vlak daarvoor had geprobeerd te bereiken. Toen ik terugbelde was het ongeluk een half uur daarvoor gebeurd. Een meisje was op slag dood, een jongen was op dat moment nog zwaargewond. Ik heb gevraagd of het nodig was dat ik naar de plek van het incident zou komen. Intuïtief wist ik wel dat ik daar op dat moment geen toegevoegde waarde zou hebben, maar ik wilde het niet bij voorbaat uitsluiten. Het was niet nodig. En dus ben ik terug naar huis gereden.'

De volgende morgen wordt Hoekema opnieuw door de politie gebeld. 'Toen was duidelijk dat er twee slachtoffers waren gevallen die beiden uit Wassenaar kwamen. De politie noemde ook de namen van de andere inzittenden. Het waren vrijwel allemaal jongeren van de hockeyclub die net een half jaar daarvoor hun eindexamen op het Rijnlands Lyceum hadden gehaald. Daarmee kreeg het ongeluk direct een zekere lading. Hoe je het ook wendt of keert, mijn rol zou waarschijnlijk anders zijn wanneer het jongeren uit Nieuwegein waren geweest die op een weg in Wassenaar waren verongelukt. In dit geval had het ongeluk een directe relatie met de inwoners van Wassenaar. Het raakte een hechte sociale groep in Wassenaar-Zuid. Daar moet je als burgemeester dan iets mee.' Omdat een van de jongeren die het ongeluk heeft overleefd zijn eigen overbuurjongen blijkt te zijn, gaat Hoekema daar als eerste naartoe. 'Je weet niet precies wat je moet verwachten. Maar er was totale ontredde. Zijn ouders en hijzelf waren helemaal van de kaart. Ik heb bij hen het verhaal gehoord. Wie waar in de auto zat. Hoe het was gegaan. Daarmee kreeg ik een goed beeld van de avond ervoor. Eenmaal thuis heb ik contact gezocht met de rector van het Rijnlands Lyceum. Alle slachtoffers, op de chauffeur na, hadden op zijn school gezeten. Daarmee werd het Rijnlands Lyceum eigenlijk een natuurlijk ankerpunt. Er was zagezegd een gemene deler. Dat zou anders zijn geweest wanneer ze al vijf of tien jaar van school zouden zijn. Dan hadden wij als gemeente waarschijnlijk meer de regie naar ons toegetrokken. Nu wilde de school het voortouw nemen en konden wij daar bij aansluiten.' Met de rector van de school loopt Hoekema de feiten langs en bespreekt hij welke contacten er inmiddels zijn gelegd. 'Vervolgens heb ik de ouders van de overleden jongeren gebeld. Daar bestaat geen draaiboek voor. Je leeft mee. Deelt de verbijstering. Het is een essentiële kant van het ambt die je niet echt kunt leren. Op dat soort momenten moet je er gewoon staan als burgervader.'

Rijnlands Lyceum

Hoekema vertelt hoe hij grotendeels op intuïtie heeft gevaren. 'Die zondag nam ook het Nederlands Genootschap van Burgemeesters contact op, om ervaringen van collega's aan te reiken. Ik had er zelf niet aan gedacht om met het NGB te bellen, maar het was fijn dat zij contact met mij zochten. De aandachtspunten die het NGB noemde hadden wij al grotendeels in gang gezet. Maar het voelde als een enorme steun in de rug, om te kunnen spiegelen en te zien dat wij op de goede weg zaten.' Aan het eind van de middag heeft Hoekema opnieuw overleg met de rector van de school. In samenspraak met de gemeentelijke voorlichter komen Hoekema en de rector tot het voorstel om de

volgende morgen in de aula van het lyceum een herdenkingsbijeenkomst te organiseren. 'Met de middelen van tegenwoordig was dat nieuws vervolgens snel bekend bij alle leerlingen en oud-leerlingen van de school. Het hele examenjaar was in mum van tijd bereikt. In die zin hebben twitter en sms ook hun voordelen. Op maandagmorgen ben ik bij de bijeenkomst geweest. Het ene ouderpaar had ik op zondagavond nog bezocht, het andere ouderpaar ontmoette ik in de aula. Ik vond het moedig dat zij het hadden kunnen opbrengen om met de broers en zussen naar de herdenking te komen.'

Bloemen en begrafenissen

De dag na de bijeenkomst op het Rijnlands Lyceum loopt Hoekema tegen een praktische vraag aan. 'Het ging om de bloemen en knuffels die op de plek van het ongeluk werden neergelegd. Het ongeluk was langs een drukke, doorgaande weg gebeurd. Wij wilden voorkomen dat een nieuwe, gevaarlijke situatie zou ontstaan doordat mensen daar zouden stoppen om bloemen neer te leggen. Aan de andere kant wilden we de bloemen en knuffels ook niet gaan verplaatsen. Dat zou van weinig respect getuigen. Uiteindelijk is besloten dat de politie een oog in het zeil zou houden en er met grote regelmaat langs zou rijden. Ik heb met de ouders gebeld en afgesproken dat de bloemen na de begrafenis over de twee graven zouden worden verdeeld. Tot die tijd hebben wij alles op de plek van het ongeluk laten liggen. Aan het eind van de week ben ik bij beide begrafenissen geweest. De agenda werd omgegooid. Ik vond het vanzelfsprekend om daarbij te zijn. In het besef dat ik niet alleen als Jan Hoekema aanwezig ben, maar met mijn aanwezigheid als burgemeester ook het verdriet van Wassenaar overbreng.'

In de dagen en weken na het ongeluk heeft Hoekema nog met enige regelmaat contact met de ouders. Ook spreekt hij soms met de ouders van de chauffeur. 'De rechtszaak moet nog beginnen. Wat onder deze omstandigheden wel een opluchting is, is het feit dat er geen alcohol in het spel is geweest. Dat was in alle ellende goed nieuws. Verder is het afwachten hoe de zaak straks gaat lopen. Waarbij we ons realiseren dat elke nieuwe juridische stap het verdriet in Wassenaar weer opnieuw zal oprakelen.'

Hulpverleners

Terugkijkend ziet Hoekema vooral een les in de richting van de betrokken hulpverleners. 'Ik heb een e-mail rondgestuurd naar alle hulpverleners om hen te bedanken voor hun inzet. Ik heb later wel getwijfeld of ik niet meer had moeten doen. Ik ben daar niet uit. Ook omdat het begrip 'hulpverlener' nogal diffuus is. Bij de inzet waren mensen vanuit de hele regio betrokken. De eerste uitruk was niet door de brandweer Wassenaar gedaan, maar door de brandweer van Leidschendam-Voorburg. Daar heb je van nature alweer een andere relatie mee dan met de mensen van je eigen korps. Toch moet je je realiseren dat het ook bij hulpverleners niet in de koude kleren gaat zitten om te assisteren bij een dergelijk groot ongeluk. Ik zou mijn collega's adviseren om dat per keer met de brandweercommandant af te stemmen. Die kan de impact bij de hulpverleners het beste inschatten. Dan kun je vragen of het nodig is om samen nog even bij het korps langs te gaan. Al is het alleen maar om de mensen een hart onder de riem te steken.'

Collectieve rouw

De belangrijkste les is voor Hoekema toch de bevestiging dat het in dit soort situaties primair om het menselijk contact met de nabestaanden gaat. 'De ouders moeten aangeven wat zij willen. Dat is het uitgangspunt geweest en moet het volgens mij ook zijn. Rouw moet je niet zo collectiviseren dat de individuen eronder gaan lijden. Waar in het ene geval een bijeenkomst een goede manier is om een schok gezamenlijk te verwerken, zal je in het andere geval voor een mars met kaarsjes kiezen. In dit geval zou het door iedereen als overtrokken worden gezien als wij vanuit de gemeente nog iets in de Dorpskerk hadden georganiseerd. Dat zou dubbelop zijn geweest omdat het Rijnlands Lyceum al een initiatief had genomen. Een initiatief waar ook de ouders zich in konden vinden. Als je oefeningen

bekijkt gaat het in Wassenaar vaak om windhoosscenario's of de gijzeling van een ambassade of residentie. Maar situaties zoals dit ongeluk vereisen weer andere expertise. Bijvoorbeeld expertise over de verschillende stadia rouwverwerking en hoe groepen daar mee omgaan. Wat mij betreft zouden wij vaker stil kunnen staan bij de collectieve impact van emoties. Ook omdat deze situatie een sterker beroep doet op de rol van burgervader dan veel andere scenario's die we met regelmaat oefenen.'

Wouter Jong/NGB